

Mediawijsheid

*Onderzoek bij leraren in het primair
en voortgezet onderwijs*

Ed Smeets

m.m.v.

Pieter Aalders

Joost van der Horst

Projectnummer: 2016609

© 2017 KBA Nijmegen

Behoudens de in of krachtens de Auteurswet van 1912 gestelde uitzonderingen mag niets uit deze uitgave worden vernieuwvuldigd en/of openbaar gemaakt door middel van druk, fotokopie, microfilm of op welke andere wijze dan ook, en evenmin in een retrieval systeem worden opgeslagen, zonder de voorafgaande schriftelijke toestemming van het Kenniscentrum Beroepsonderwijs Arbeidsmarkt te Nijmegen.

No part of this book/publication may be reproduced in any form, by print, photoprint, microfilm or any other means without written permission from the publisher.

Inhoudsopgave

1	Inleiding	1
2	Onderzoeksopzet en respons	3
2.1	Onderzoeksopzet	3
2.2	Deelname aan het onderzoek	3
3	Resultaten	7
3.1	Gebruik van ICT in het onderwijs	7
3.2	Mediawijsheid van leerlingen	8
3.3	Aandacht voor risico's van internet	11
3.4	Aandacht op school voor mediawijsheid	13
3.5	Randvoorwaarden voor mediawijsheid	18
4	Conclusies	25
4.1	Gebruik van ICT in het onderwijs	25
4.2	Mediawijsheid van leerlingen	25
4.3	Aandacht voor risico's van internet	26
4.4	Aandacht op school voor mediawijsheid	26
4.5	Randvoorwaarden voor mediawijsheid	27

1 Inleiding

In dit onderzoeksrapport doen we verslag van onderzoek in opdracht van Mediawijzer.net naar mediawijsheid en de aandacht daarvoor in het primair en voortgezet onderwijs. Dit is een vervolg op onderzoek naar mediawijsheid dat het ITS in 2009 en in 2010 heeft gedaan bij leerkrachten in het primair onderwijs en bij docenten in het voortgezet onderwijs. De onderzoeken zijn uitgevoerd met behulp van een internetenquête die is voorgelegd aan leden van panels. In 2009 en 2010 is gebruik gemaakt van het AOb-ledenpanel en van het Onderwijspersoneelspanel van het ITS. Deze panels zijn niet meer beschikbaar. Daarom is nu gekozen voor het benaderen van leden van het Flitspanel van het Ministerie van Binnenlandse Zaken.

Het onderzoek betreft de opvattingen van leerkrachten in het primair onderwijs en van docenten in het voortgezet onderwijs over mediawijsheid bij leerlingen, over de aandacht die daaraan op school wordt besteed en volgens de leraren zou moeten worden besteed en de ondersteuning die de leraren daarbij krijgen en wensen.

2 Onderzoeksopzet en respons

2.1 Onderzoeksopzet

Voor dit onderzoek is gebruik gemaakt van een internetvragenlijst. Daarbij vormde de in 2010 gebruikte vragenlijst de basis. Deze vragenlijst is in overleg met de opdrachtgever aangepast en aangevuld. De vragenlijst omvat zes vragenblokken:

- achtergrondkenmerken van de leerkracht / docent;
- gebruik van ICT in het onderwijs;
- mediawijsheid van leerlingen;
- aandacht voor de risico's van internet;
- aandacht op school voor mediawijsheid;
- randvoorwaarden voor mediawijsheid.

De vragenlijst bestond grotendeels uit gesloten (meerkeuze-)vragen. Ter aanvulling zijn enkele open vragen of open antwoordmogelijkheden toegevoegd.

De vragenlijst is afgenomen bij leden van het Flitspanel van het Ministerie van Binnenlandse Zaken. Aan dat panel nemen 3177 medewerkers met lesgevende taken in het primair of voortgezet onderwijs deel. Deze leden van het panel zijn benaderd door de beheerder van het panel, GfK, met het verzoek de vragenlijst in te vullen. De vragenlijst was gedurende drie weken beschikbaar. Na twee weken is een herinnering verzonden aan de panelleden die de vragenlijst op dat moment nog niet hadden ingevuld.

2.2 Deelname aan het onderzoek

Er hebben 1228 respondenten aan het onderzoek deelgenomen: 518 personen met lesgevende taken in het primair onderwijs en 710 personen met lesgevende taken in het voortgezet onderwijs. De respons is 39 procent. In 2010 was de groep die aan het onderzoek deelnam kleiner: 913 respondenten, bijna gelijk verdeeld over primair en voortgezet onderwijs: respectievelijk 462 en 451.

Primair onderwijs

De verdeling man/vrouw is bij de deelnemers in het primair onderwijs in 2017 exact gelijk aan de verdeling in 2010: 77 procent is vrouw (Tabel 2.1). De verdeling over de bouwen is ook in grote lijnen hetzelfde als in 2010. Zowel in 2010 als in 2017 is er naast het basisonderwijs ook een vertegenwoordiging uit het speciaal (basis)onderwijs. In 2010 was deze in het databestand niet onderscheiden van de leerkrachten in het basisonderwijs; in 2017 is dat wel het geval en betreft het 8 procent van de respondenten in het primair onderwijs (Tabel 2.2).

De leerkrachten variëren in leeftijd van 26 tot 68 jaar; de gemiddelde leeftijd is 51 jaar (met een standaarddeviatie van 10,5). Dat is hoger dan het landelijke gemiddelde van 43 jaar. Het gemiddelde aantal uren dat men per week werkt, is 31,6 (met een standaarddeviatie van 8,4). Het opgegeven aantal varieert van 1 tot 50 uur per week.

Tabel 2.1 – Achtergrondkenmerken primair onderwijs: geslacht (2010 en 2017)

	2010		2017	
	Aantal	%	Aantal	%
Man	104	23%	118	23%
Vrouw	358	77%	400	77%

Tabel 2.2 – Achtergrondkenmerken primair onderwijs: bouw / onderwijstype (2010 en 2017)

	2010		2017	
	Aantal	%	Aantal	%
Onderbouw	65	14%	82	16%
Middenbouw	123	27%	125	24%
Bovenbouw	172	37%	165	32%
Combinatie	102	22%	103	20%
Speciaal (basis)onderwijs	--	--	43	8%

Voortgezet onderwijs

Van de deelnemers uit het voortgezet onderwijs is 43 procent vrouw. In 2010 was dat 39 procent (Tabel 2.3). De verdeling over onderwijstypen in 2017 is vergelijkbaar met de verdeling in 2010. Het merendeel van de docenten geeft les in havo/vwo (62% in 2017 en 65% in 2010). Op de tweede plaats volgt vmbo-t (33% in 2017 en 31% in 2010) (Tabel 2.4).

Tabel 2.3 – Achtergrondkenmerken voortgezet onderwijs: geslacht (2010 en 2017)

	2010		2017	
	Aantal	%	Aantal	%
Man	277	61%	403	57%
Vrouw	174	39%	307	43%

Tabel 2.4 – Achtergrondkenmerken voortgezet onderwijs: onderwijstype (2010 en 2017)

	2010		2017	
	Aantal	%	Aantal	%
Praktijkonderwijs	19	4%	43	6%
Lwoo	60	13%	76	11%
Vmbo-b / -k / -g	129	29%	206	29%
Vmbo-t	140	31%	234	33%
Havo/vwo	291	65%	440	62%

Toelichting: leraren kunnen in meer dan één onderwijstype lesgeven; daardoor is de som van de percentages groter dan 100.

De docenten variëren in leeftijd van 24 tot 67 jaar; de gemiddelde leeftijd is 53,7 jaar (met een standaarddeviatie van 9,4). Dat is hoger dan het landelijke gemiddelde van 44,3 jaar. Het gemiddelde aantal uren dat men per week werkt, is 34,5 (met een standaarddeviatie van 7,6). Het opgegeven aantal varieert van 6 tot 70 uur per week.

Ongeveer een derde van de docenten (35%) geeft les in een van de bètavakken (wiskunde, rekenen, natuurkunde, scheikunde, biologie, natuurwetenschappen). Dat was ook het geval in 2010

(34%). Een vijfde (19%) geeft les in een moderne vreemde taal en een zesde (16%) geeft les in Nederlands. In vergelijking met 2010 zijn er nu verhoudingsgewijs meer docenten moderne vreemde talen en minder docenten Nederlands onder de respondenten (respectievelijk +5% en -5%). Bij de overige vakken zijn de verschillen in verdeling tussen 2017 en 2010 kleiner (Tabel 2.5).

Tabel 2.5 – Achtergrondkenmerken voortgezet onderwijs: Vak of leergebied (2010 en 2017)

	2010		2017	
	Aantal	%	Aantal	%
Nederlands	96	21%	112	16%
Moderne vreemde talen	65	14%	135	19%
Wisk / Rek / Nat / Sk / Bio / Nat.wet.	153	34%	251	35%
Informatica / Informatiekunde	26	6%	22	3%
Economie / M&O	35	8%	56	8%
Aardrijkskunde / Geschiedenis	69	15%	86	12%
Maatschappijleer	34	8%	41	6%
Beeldende vakken / CKV	33	7%	38	5%
Beroepsgericht: Techniek	20	4%	23	3%
Beroepsgericht: Verzorging	18	4%	17	2%
Beroepsgericht: Econ. / Administratief	12	3%	20	3%
Beroepsgericht: Agrarisch	4	1%	9	1%
Techniek	19	4%	23	3%
Verzorging	6	1%	15	2%
Overig	58	13%	108	15%

Toelichting: leraren kunnen meer dan één vak geven; daardoor is de som van de percentages > 100.

Representativiteit

Zoals gemeld, is zowel in het primair als in het voortgezet onderwijs de gemiddelde leeftijd van de respondenten hoger dan het landelijke gemiddelde. Er bleek echter geen significante samenhang tussen leeftijd en het gebruik van ICT-hulpmiddelen in de les, de oordelen over mediawijsheid en (het belang van) aandacht daarvoor, dus we mogen ervan uitgaan dat de hogere gemiddelde leeftijd geen negatieve gevolgen voor de representativiteit van de uitkomsten heeft. Wel is er een significant negatieve correlatie tussen leeftijd en de inschatting van de eigen vaardigheid in het gebruik van ICT in de les ($r=-,20$; $p<,001$).

Vaardigheid in het gebruik van ICT in de les

De meerderheid van de leraren vindt zichzelf tamelijk vaardig of vaardig in het gebruik van ICT-hulpmiddelen (tablets, laptops, computers, smartphones) in de les. In het primair onderwijs is dat het geval bij 61% en in het voortgezet onderwijs bij 65% van de leraren (Tabel 2.6).¹

1 In 2010 waren de vraagstelling en antwoordmogelijkheden niet helemaal vergelijkbaar. Destijds achtte 64% van de respondenten uit het primair onderwijs en 66% uit het voortgezet onderwijs zichzelf gevorderd of zeer gevorderd in het gebruik van de computer in de les. De inschatting in 2017 lijkt dus niet veel af te wijken van de inschatting in 2010.

Tabel 2.6 – Hoe vaardig vindt u zichzelf om ICT-hulpmiddelen (tablets, laptops, computers, smartphones) te gebruiken in de les? (2017)

	Primair onderwijs	Voortgezet onderwijs
Helemaal niet vaardig	3%	4%
Enigszins vaardig	37%	32%
Tamelijk vaardig	40%	36%
Vaardig	21%	29%

3 Resultaten

3.1 Gebruik van ICT in het onderwijs

Van de respondenten die in het primair onderwijs werkzaam zijn, maakt 35% nooit of af en toe gebruik van ICT-hulpmiddelen in de les en 37% vaak of heel vaak. In het voortgezet onderwijs wordt significant minder gebruik van ICT-hulpmiddelen gemaakt dan in het primair onderwijs. Daar geeft 47% aan dit nooit of af en toe te doen, terwijl 30% dat vaak of heel vaak doet (Tabel 3.1). In het primair onderwijs is het door leerkrachten aangegeven gebruik van ICT in de les in 2017 significant minder dan in 2010. In het voortgezet onderwijs is er geen significant verschil.

Tabel 3.1 – Gebruik van computers / ICT-hulpmiddelen in de les door leerlingen (2010 en 2017)

	Primair onderwijs		Voortgezet onderwijs	
	2010	2017	2010	2017
Nooit	1%	4%	6%	4%
Af en toe	21%	31%	47%	43%
Tamelijk vaak	33%	28%	24%	24%
Vaak	30%	25%	14%	16%
Heel vaak	14%	12%	10%	14%

In het primair onderwijs geeft 17% van de leerkrachten hun leerlingen tamelijk vaak tot heel vaak opdrachten die zij thuis met behulp van internet of andere online media moeten uitvoeren. In het voortgezet onderwijs is dat het geval bij 40%. In het primair onderwijs geeft 42% nooit dergelijke opdrachten; in het voortgezet onderwijs doet 13% dat nooit. Het verschil is significant. Sinds 2010 lijkt er op dit gebied weinig te zijn veranderd (Tabel 3.2).

Tabel 3.2 – Hoe vaak krijgen leerlingen opdrachten die zij thuis met behulp van internet of andere online media moeten uitvoeren? (2010 en 2017)

	Primair onderwijs		Voortgezet onderwijs	
	2010	2017	2010	2017
Nooit	45%	42%	10%	13%
Af en toe	42%	41%	55%	47%
Tamelijk vaak	10%	11%	22%	21%
Vaak	4%	5%	9%	12%
Heel vaak	--	1%	4%	7%

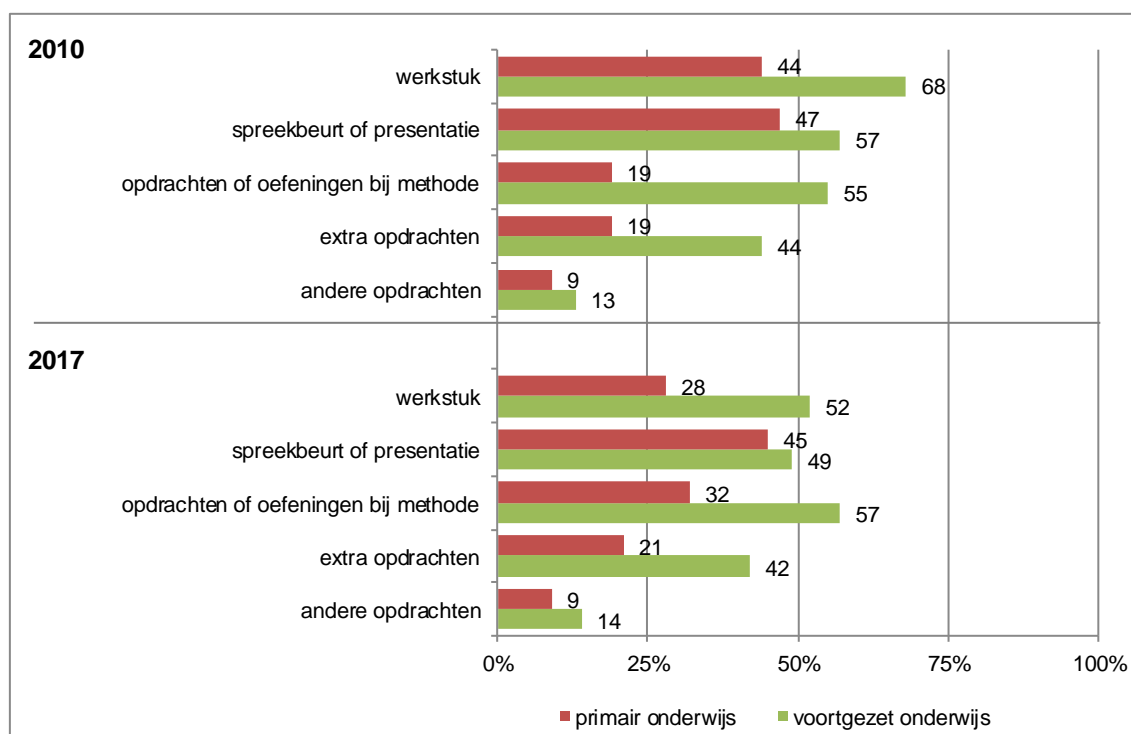
Figuur 3.1 toont per type opdracht de percentages leerkrachten en docenten die de desbetreffende opdracht wel eens aan hun leerlingen geven. Daarin is het aandeel verwerkt dat heeft aangegeven nooit opdrachten te geven die thuis met behulp van internet of andere online media moeten worden uitgevoerd.² Doordat er in het primair onderwijs veel minder wordt gewerkt met opdrachten die thuis met behulp van internet of andere online media moeten worden uitgevoerd

2 Bij de vraag naar het type opdrachten kon niet worden aangegeven hoe vaak de verschillende typen opdrachten worden gegeven. Er is dus alleen bekend of de opdrachten wel of niet worden gegeven.

dan in het voortgezet onderwijs, worden de verschillende typen opdrachten in het primair onderwijs aanzienlijk minder vaak genoemd dan in het voortgezet onderwijs. In het voortgezet onderwijs wordt het maken van opdrachten of oefeningen bij de methode het meest genoemd (57%), gevolgd door werkstukken (52%) en spreekbeurten of presentaties (49%). In het primair onderwijs worden spreekbeurten of presentaties (45%) het meest genoemd, gevolgd door opdrachten of oefeningen bij de methode (32%). Bij de vraag naar andere opdrachten worden in het primair onderwijs vooral oefenen (15 maal) en informatie zoeken (9 maal) genoemd. In het voortgezet onderwijs noemt men vooral onderzoek doen (11 maal), informatie zoeken of materiaal verzamelen (11 maal) en het uitvoeren van praktische opdrachten of projecten (8 maal),

De vergelijking met 2010 laat zien dat er in het primair onderwijs in 2017 minder opdrachten worden gegeven om thuis internet te gebruiken voor het maken van een werkstuk (-16 procentpunt), terwijl vaker thuis wordt gewerkt aan opdrachten of oefeningen bij de methode (+13 procentpunt). Beide verschillen zijn significant. In het voortgezet onderwijs is er vooral een daling te zien bij werkstukken (-16 procentpunt, significant) en in mindere mate bij spreekbeurten of presentaties (-8 procentpunt).

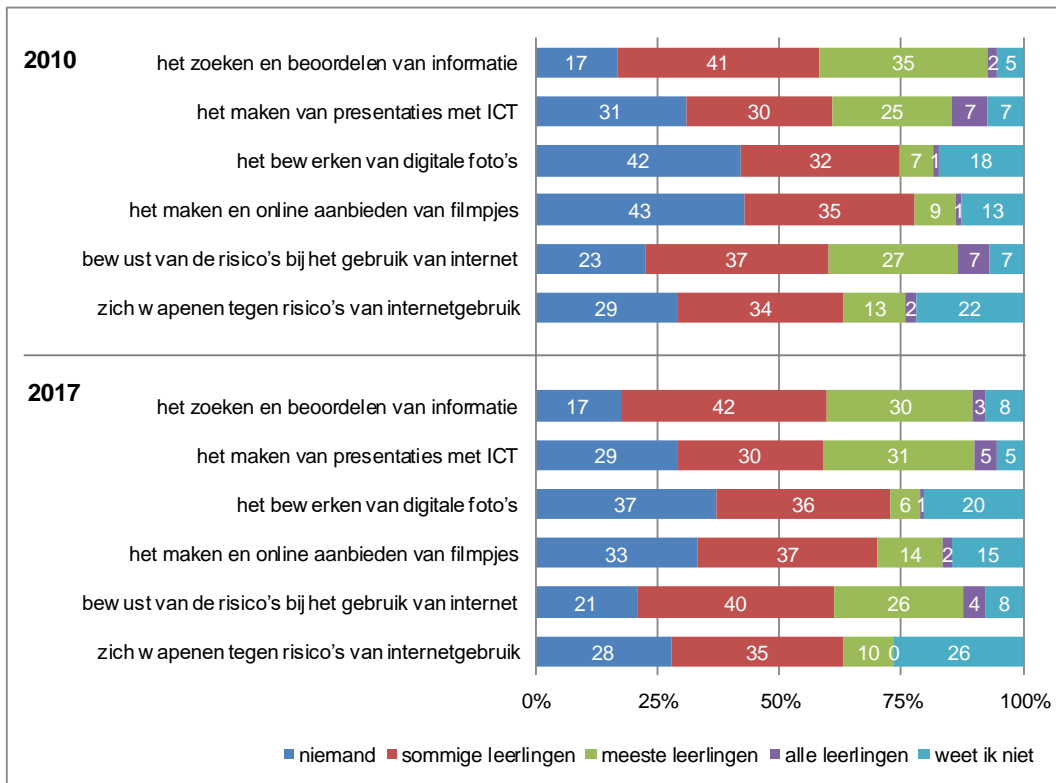
Figuur 3.1 – Opdrachten die leerlingen thuis met behulp van internet of andere online media moeten uitvoeren (2010 en 2017)

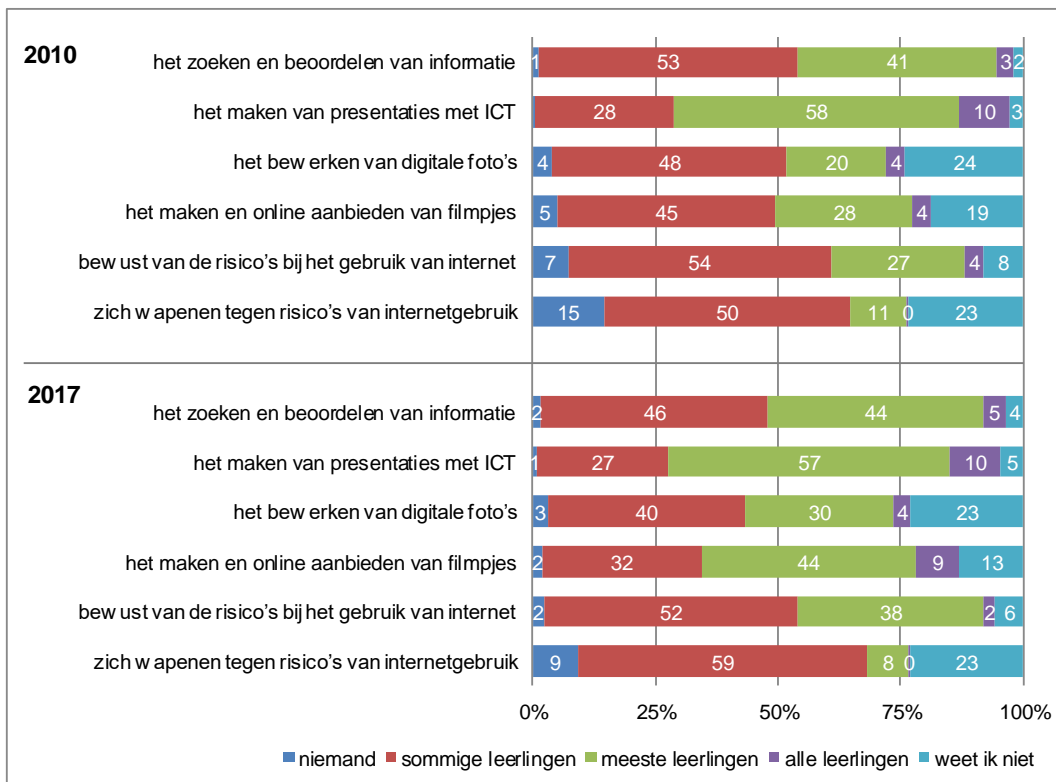
3.2 Mediawijsheid van leerlingen

Figuur 3.2 en 3.3 tonen respectievelijk de oordelen van de leerkrachten in het primair onderwijs en de docenten in het voortgezet onderwijs over zes vaardigheden die met mediawijsheid te maken hebben. Daaruit komt naar voren dat de verschillen tussen 2010 en 2017 niet groot zijn en dat de oordelen in het voortgezet onderwijs positiever zijn dan in het basisonderwijs.

Figuur 3.2 – Vaardigheden van leerlingen in het primair onderwijs (2010 en 2017)

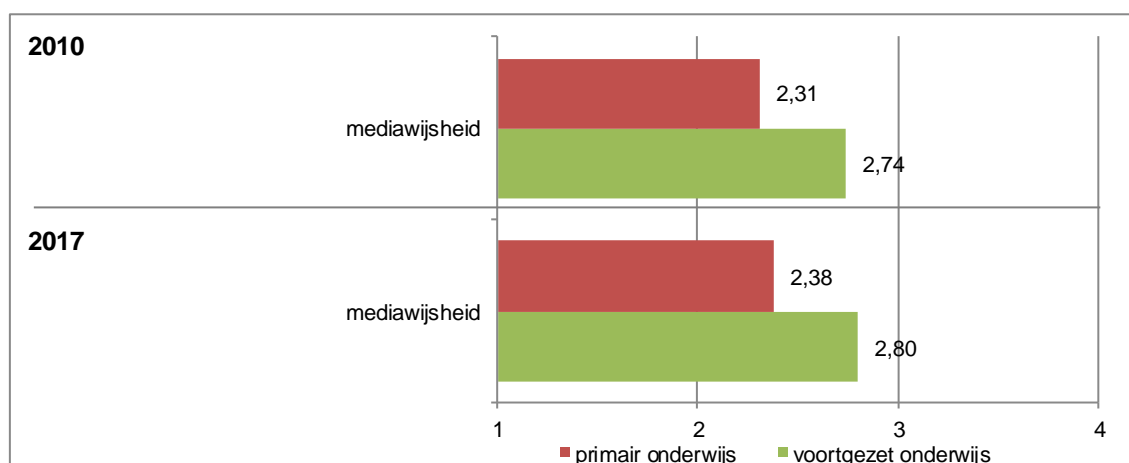
Figuur 3.3 – Vaardigheden van leerlingen in het voortgezet onderwijs (2010 en 2017)

In het basisonderwijs wordt bij elk van de zes items aangegeven dat of niemand of niet meer dan sommige leerlingen op dat punt voldoende vaardig zijn. In het voortgezet onderwijs komt het nauwelijks voor dat niemand volgens de docent de desbetreffende vaardigheid beheerst, maar de docenten zijn wel kritisch over de mate waarin leerlingen de risico's van het gebruik van internet zien en zich daartegen wapenen. Ook over de vaardigheid in het zoeken en beoordelen van informatie is men kritisch: volgens bijna de helft van de docenten beheerst een minderheid van de leerlingen deze vaardigheid voldoende.

Op basis van de zes items die betrekking hebben op de vaardigheden van leerlingen op het gebied van het omgaan met media is een samengestelde variabele gemaakt, 'mediawijsheid'. Dit is de gemiddelde score over de zes items, waarbij de categorie 'weet ik niet' buiten beschouwing blijft. Figuur 3.4 laat zien dat zowel in 2010 als in 2017 de mediawijsheid in het voortgezet onderwijs hoger wordt ingeschat dan in het primair onderwijs. Dit verschil is significant. De gemiddelde scores in 2017 zijn zowel in het primair als in het voortgezet onderwijs echter nauwelijks hoger dan in 2010. Dit verschil is niet significant.

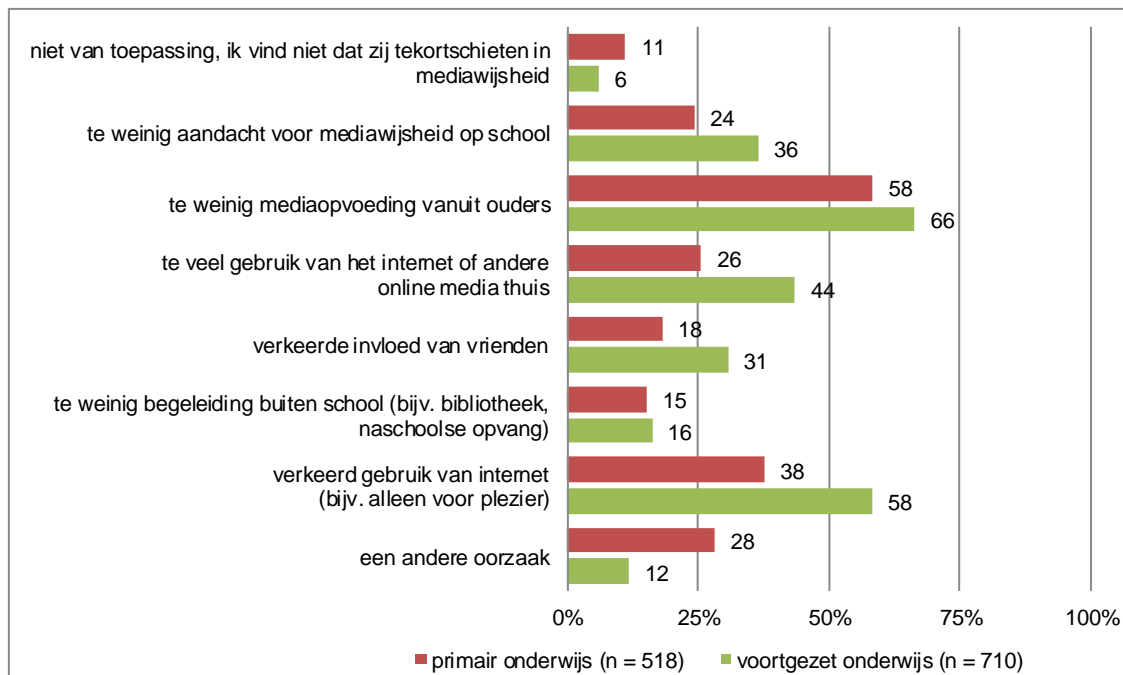
Figuur 3.4 – Mediawijsheid; samengestelde variabele (2010 en 2017)

In 2017 is als vervolgvraag gesteld waaraan de leerkrachten en docenten het tekortschieten van hun leerlingen op het gebied van mediawijsheid toeschrijven (zie Figuur 3.5). In het primair onderwijs geeft 11% aan dat de leerlingen op dit gebied niet tekortschieten; in het voortgezet onderwijs is dat het geval bij 6%.

Als oorzaken van het tekortschieten van hun leerlingen noemen de respondenten vooral te weinig mediaopvoeding door de ouders (58% in het primair onderwijs en 66% in het voortgezet onderwijs) en het verkeerd gebruik van internet, bijvoorbeeld alleen voor het plezier (38% in het primair onderwijs en 58 in het voortgezet onderwijs). Ook te veel gebruik van het internet of andere online media thuis wordt relatief vaak genoemd (respectievelijk 26 en 44%). Volgens 24% van de leerkrachten in het primair onderwijs en 36% van de docenten in het voortgezet onderwijs speelt te weinig aandacht voor mediawijsheid op school mee als oorzaak van tekortschieten op het gebied van mediawijsheid. In de categorie 'andere oorzaak' noemen leerkrachten in het primair onderwijs vooral dat hun leerlingen nog (te) jong zijn (94 maal genoemd). In het voortgezet onderwijs geven docenten hier vooral aan dat leerlingen de gevaren niet zien of niet willen zien, dat zij de risico's onderschatten of hun eigen capaciteiten overschatten.

Figuur 3.5 – Oorzaken van het tekortschieten van leerlingen op het gebied van mediawijsheid (2017)

3.3 Aandacht voor risico's van internet

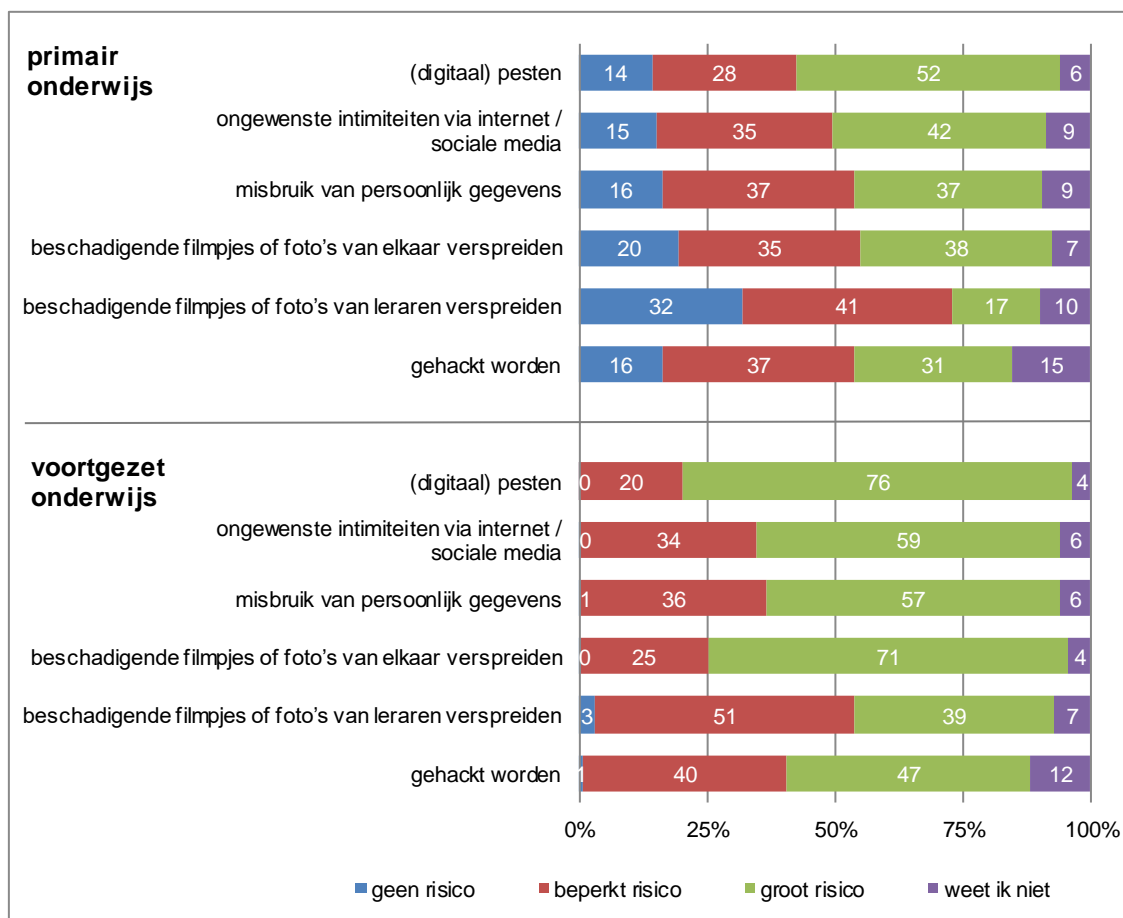
De leraren is verzocht van zes mogelijke risico's van internetgebruik aan te geven hoe hoog die risico's zijn voor hun leerlingen (Figuur 3.6). Bij alle zes risico's zien de docenten in het voortgezet onderwijs significant meer gevaar dan de leerkrachten in het basisonderwijs.

In het voortgezet onderwijs vindt 76% het risico op digitaal pesten groot, terwijl 71% het risico groot vindt dat leerlingen beschadigende foto's of filmpjes van elkaar verspreiden. Ook vindt de meerderheid dat er een groot risico is dat leerlingen het slachtoffer worden van ongewenste intimiteiten via internet / sociale media (59%) of dat misbruik van hun persoonlijke gegevens wordt gemaakt (57%). Bijna de helft (47%) vindt het risico groot dat leerlingen gehackt worden.

In het primair onderwijs wordt het risico van digitaal pesten het hoogst ingeschat; 52% acht dit een groot risico. Op de tweede plaats volgt het gevaar van ongewenste intimiteiten via internet / sociale media (42%).

Van de zes voorgelegde risico's acht men het risico op digitaal pesten zowel in het primair als in het voortgezet onderwijs het hoogst, terwijl de kans dat er beschadigende filmpjes of foto's van leraren worden verspreid, het laagst wordt ingeschat.

Figuur 3.6 – Inschatting van de risico's van internetgebruik voor de leerlingen (2017)

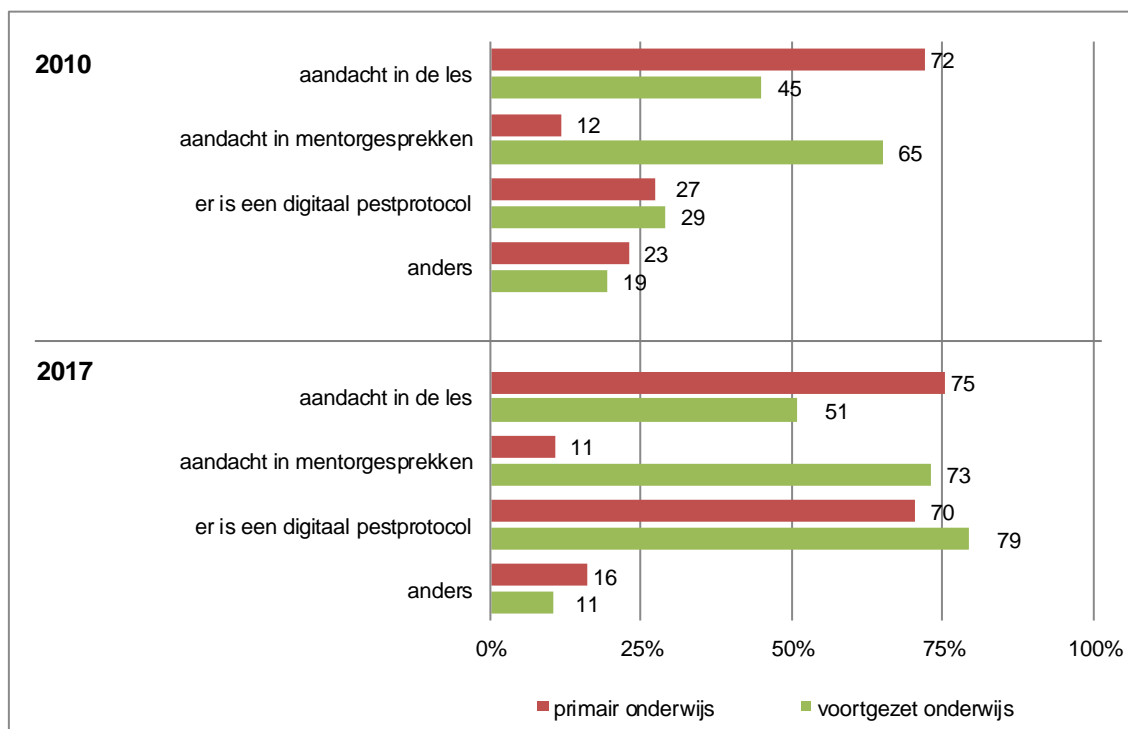

Zowel in 2010 als in 2017 is de leraren gevraagd wat er op school in preventief opzicht wordt gedaan tegen digitaal pesten. Volgens de overgrote meerderheid (70% in het primair onderwijs en 79% in het voortgezet onderwijs) is er in 2017 een pestprotocol waarin aandacht wordt besteed aan digitaal pesten (Figuur 3.7). Dat is significant vaker het geval dan in 2010. In het voortgezet onderwijs is er in 2017 bovendien volgens een groter aandeel respondenten aandacht voor digitaal pesten in de les en in mentorgesprekken. De vergelijking tussen primair en voortgezet onderwijs in 2017 laat zien dat er in het voortgezet onderwijs significant vaker dan in het basisonderwijs een pestprotocol met aandacht voor digitaal pesten is, minder aandacht in de les en meer in mentorgesprekken.

In de categorie 'anders' noemen leerkrachten in het primair onderwijs vooral lessen in mediawijsheid of het gebruik van een lesmethode op dit terrein (18 maal genoemd), deelname aan de week van de mediawijsheid (7 maal) en voorlichting aan ouders (8 maal). In het voortgezet onderwijs noemt men vooral lessen (12 maal genoemd), projecten of een theatervoorstelling (15 maal). Daarnaast geven sommigen aan dat er niets (9 maal) of weinig (5 maal) gebeurt, of dat men het niet weet (10 maal).

Figuur 3.7 – Preventie van digitaal pesten (2010 en 2017)

3.4 Aandacht op school voor mediawijsheid

In het primair onderwijs wordt volgens 76% van de leerkrachten in het beleid van de school aandacht besteed aan mediawijsheid. In het voortgezet onderwijs is dat het geval volgens 62% (Tabel 3.3). Het verschil in antwoorden tussen primair en voortgezet onderwijs is significant, maar dit heeft vooral te maken met het grotere aandeel ‘dat weet ik niet’ in het voortgezet onderwijs.

Tabel 3.3 – Wordt er in het beleid van uw school aandacht besteed aan mediawijsheid (2017)?

	Primair onderwijs	Voortgezet onderwijs
Nee	13%	16%
Ja	76%	62%
Dat weet ik niet	11%	22%

De vraag of mediawijsheid onderdeel uitmaakt van het curriculum van de school, is in 2017 bevestigend beantwoord door 52% van de leerkrachten in het primair onderwijs en 38% in het voortgezet onderwijs (Tabel 3.4). Ook hier is het verschil significant. In 2017 maakt mediawijsheid in significant meer scholen voor primair onderwijs deel uit van het curriculum dan in 2010. In het voortgezet onderwijs is er geen significant verschil tussen 2017 en 2010.

Tabel 3.4 – Maakt mediawijsheid onderdeel uit van het curriculum in uw school? (2010 en 2017)

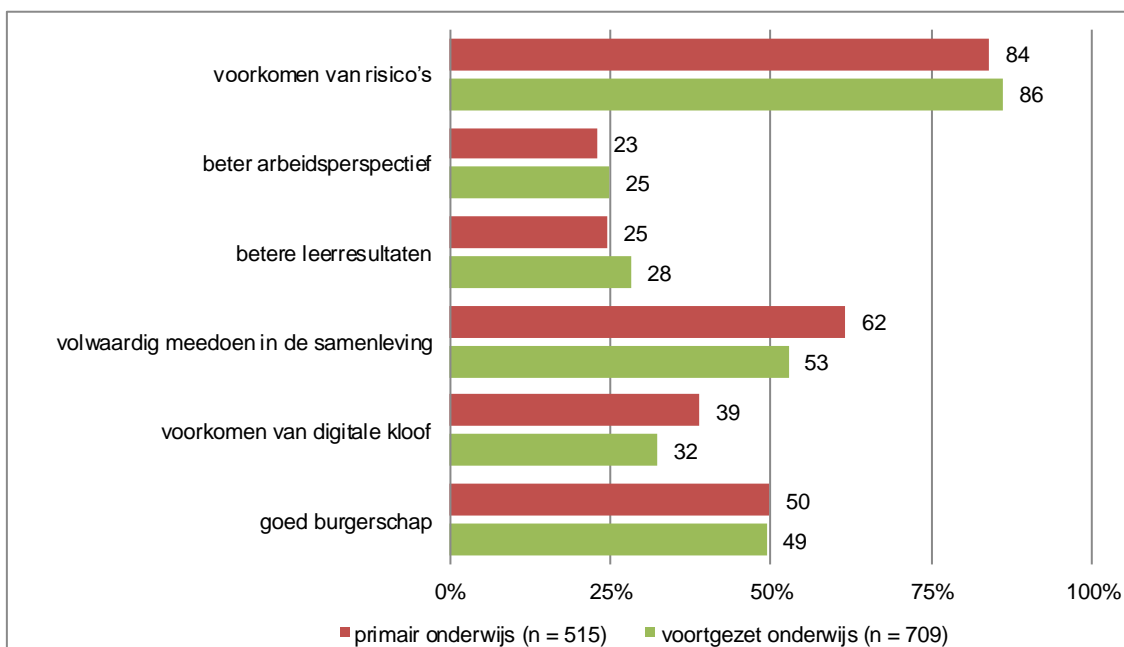
	Primair onderwijs		Voortgezet onderwijs	
	2010	2017	2010	2017
Nee	38%	21%	37%	31%
Ja	42%	52%	35%	38%
Dat weet ik niet	21%	27%	27%	31%

De meerderheid van de respondenten vindt het belangrijk of zeer belangrijk dat er op hun school aandacht wordt besteed aan mediawijsheid (respectievelijk 84% in het primair en 76% in het voortgezet onderwijs) (Tabel 3.5). Het verschil tussen primair en voortgezet onderwijs is significant. Men vindt dit vooral belangrijk met het oog op het voorkomen van risico's (84% in het primair en 86% in het voortgezet onderwijs), volwaardig meedoen in de samenleving (respectievelijk 62 en 53%) en goed burgerschap (respectievelijk 50 en 49%). Bij het motief 'volwaardig meedoen in de samenleving' scoort het primair onderwijs significant hoger dan het voortgezet onderwijs.

Tabel 3.5 – Vindt u het belangrijk dat er op uw school aandacht wordt besteed aan mediawijsheid van leerlingen? (2017)

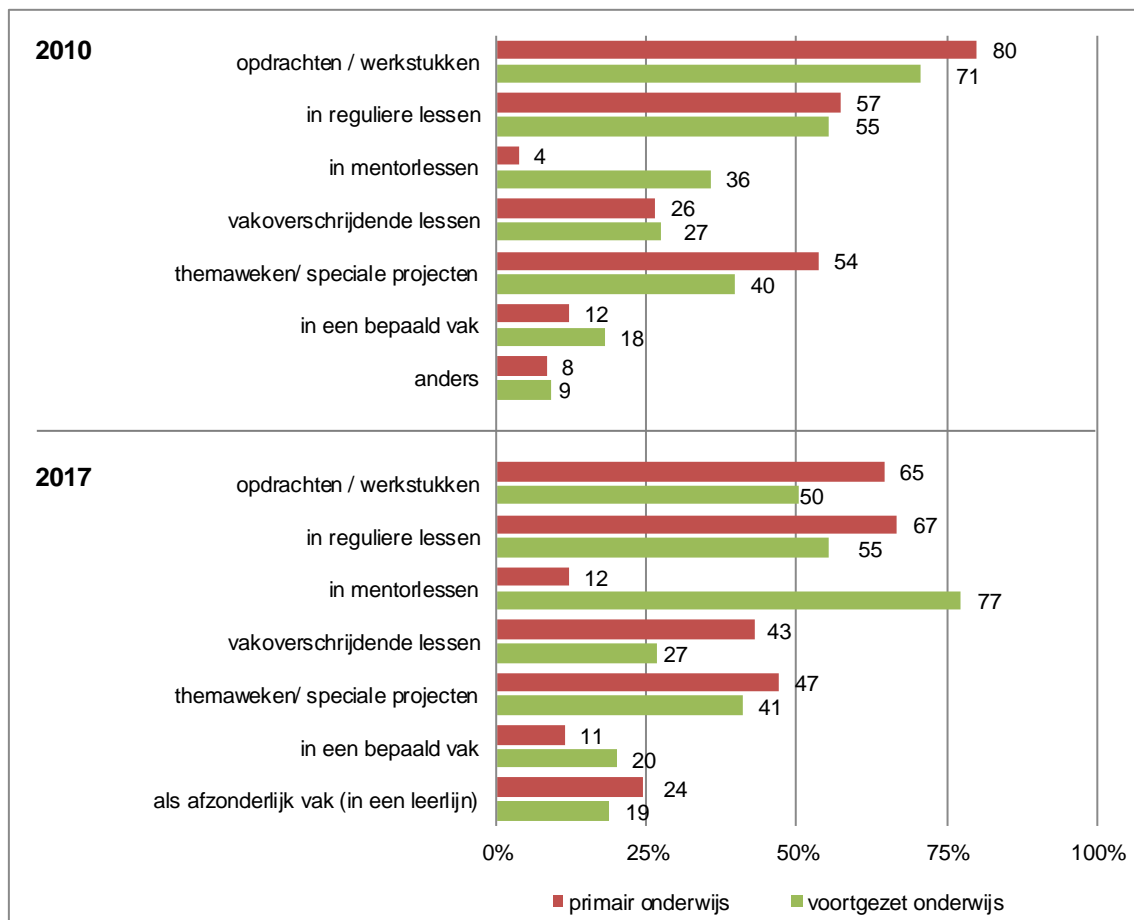
	Primair onderwijs	Voortgezet onderwijs
Niet belangrijk	1%	--
Enigszins belangrijk	4%	6%
Tamelijk belangrijk	11%	17%
Belangrijk	36%	35%
Zeer belangrijk	48%	41%

Figuur 3.8 – Waarom vindt u het van belang dat er op uw school aandacht wordt besteed aan mediawijsheid van leerlingen? Respondenten die dit minstens enigszins belangrijk vinden (2017)

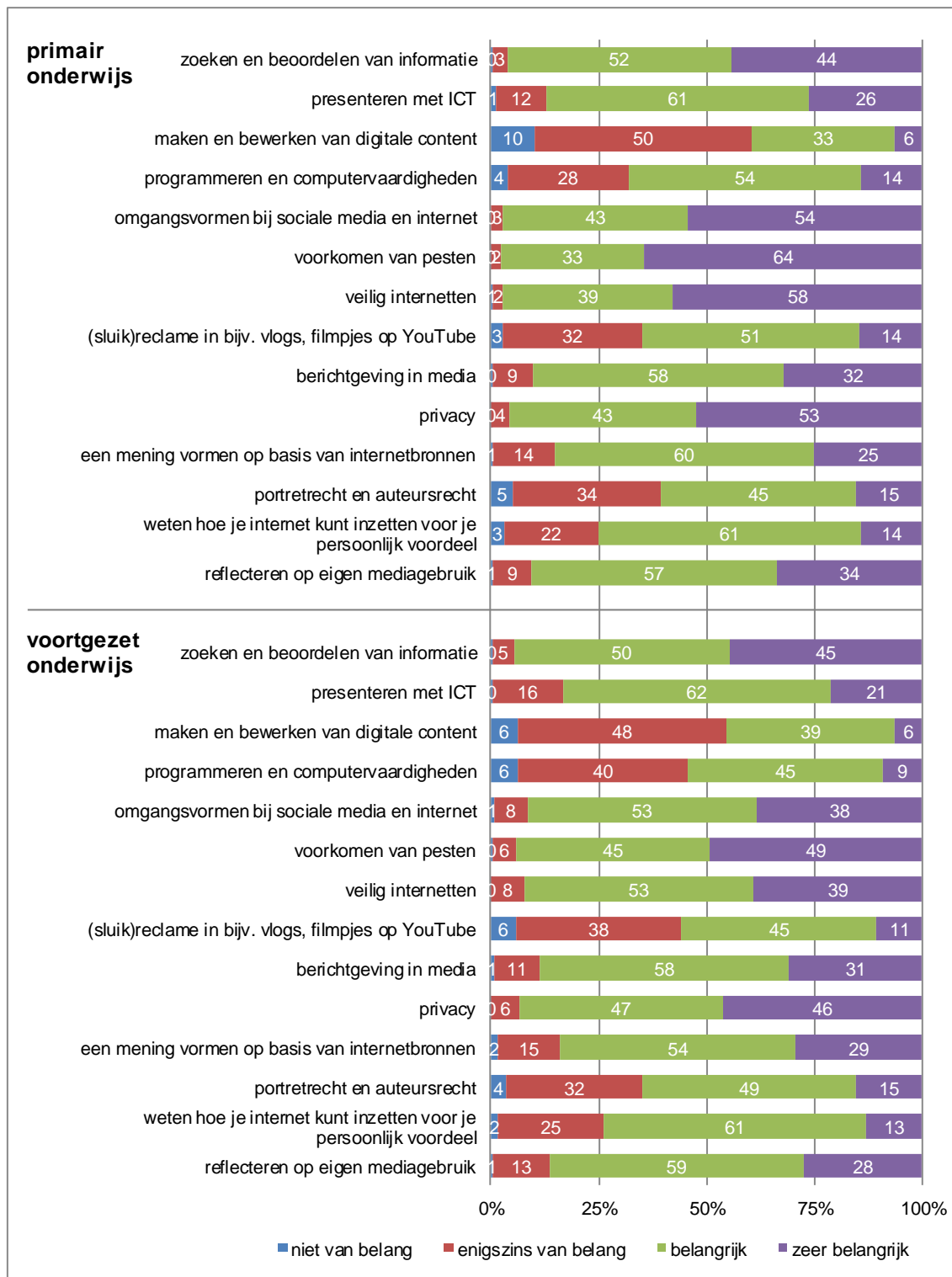
Figuur 3.9 toont de wijze waarop op school aandacht wordt besteed aan mediawijsheid. Dat gebeurt in 2017 in het primair onderwijs vooral in reguliere lessen en via opdrachten of werkstukken (respectievelijk 67 en 65%) en in het voortgezet onderwijs vooral in mentorlessen en in mindere mate in reguliere lessen (respectievelijk 77 en 55%). De verschillen tussen primair en voortgezet onderwijs (in 2017) zijn significant met uitzondering van aandacht in themaweken of speciale projecten en als afzonderlijk vak. In vergelijking met 2010 is er in primair en voortgezet onderwijs in 2017 significant minder aandacht voor mediawijsheid via opdrachten/werkstukken dan in 2010 en meer aandacht in mentorlessen. In het primair onderwijs is er bovendien significant vaker aandacht in reguliere lessen en in vakoverschrijdende lessen dan in 2010.

Figuur 3.9 – Wijze waarop op school aandacht wordt besteed aan mediawijsheid (2010 en 2017)

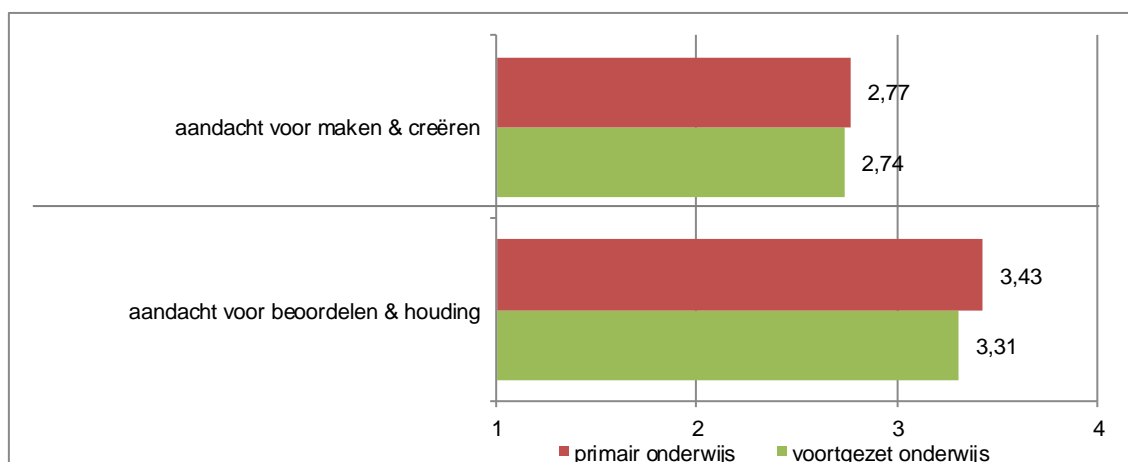
In 2017 zijn veertien aspecten van mediawijsheid aan de onderwijsgevenden voorgelegd, met de vraag hoe belangrijk zij het vinden dat daaraan op school aandacht wordt besteed (Figuur 3.10). Zowel in het primair als in het voortgezet onderwijs wordt het voorkomen van pesten het belangrijkste aspect genoemd waaraan op school aandacht moet worden besteed, terwijl het maken en bewerken van digitale content het minst belangrijk wordt gevonden. Relatief hoge scores zijn er ook bij omgangsvormen bij sociale media en internet, veilig internetten, zoeken en beoordelen van informatie en privacy. Relatief lage scores zijn er ook voor programmeren en computervaardigheden, aandacht voor (sluik)reclame en portret- en auteursrecht. De gemiddelde scores zijn bij veel aspecten in het voortgezet onderwijs lager dan in het primair onderwijs. Bij negen aspecten is dat verschil significant.

Figuur 3.10 – Hoe belangrijk vindt u het dat er op school aandacht wordt besteed aan de volgende aspecten van mediawijsheid? (2017)

Met behulp van factoranalyse en betrouwbaarheidsanalyse zijn twee samengestelde variabelen gemaakt op basis van de aspecten die in Figuur 3.10 zijn opgenomen: aandacht voor beoordelen en houding (zoeken en beoordelen van informatie, omgangsvormen sociale media en internet, voorkomen van pesten, veilig internetten, berichtgeving in media, privacy, reflecteren op eigen mediagebruik) en aandacht voor maken en creëren (presenteren met ICT, maken en bewerken van digitale content, programmeren en computervaardigheden, portretrecht en auteursrecht, weten hoe je internet kunt inzetten voor persoonlijk voordeel). Figuur 3.11 toont de gemiddelde scores. De respondenten vinden dat er vooral aandacht moet zijn voor de houding van leerlingen en het beoordelen van informatie. Op dat punt scoort het primair onderwijs significant hoger dan het voortgezet onderwijs.

Figuur 3.11 – Belang van aandacht op school voor mediawijsheid: samengestelde variabelen (2017)

De vraag naar het aantal klokuren dat de onderwijsgeevenden per jaar per groep (primair onderwijs) of per klas (voortgezet onderwijs) aan mediawijsheid besteden, laat een gevarieerd beeld zien (Tabel 3.6). Het opgegeven aantal uren varieert van 0 tot 150 in het primair onderwijs en van 0 tot 120 in het voortgezet onderwijs.³ Gemiddeld besteedt men hieraan in het primair onderwijs 16,2 klokuren per jaar (met een standaarddeviatie van 21,1) en in het voortgezet onderwijs 9,3 klokuur (met een standaarddeviatie van 14,8). Het verschil tussen primair en voortgezet onderwijs is significant.

Tabel 3.6 – Hoeveel klokuren per schooljaar besteedt u in uw lessen ongeveer aan mediawijsheid (in uw groep in het basisonderwijs / per klas in het voortgezet onderwijs)? (2017)

	Primair onderwijs	Voortgezet onderwijs
0 uur	11%	8%
1 uur	6%	13%
2-5 uur	23%	39%
6-10 uur	23%	18%
11-20 uur	15%	11%
> 20 uur	21%	10%

³ Enkele uitschieters zijn hierbij buiten beschouwing gelaten: 2 leerkrachten in het primair onderwijs die respectievelijk 250 en 400 uur opgaven en 5 docenten die 300 tot 1000 uur per jaar opgaven.

De meerderheid van de geënquêteerden vindt dat zij in hun lessen te weinig aandacht besteden aan mediawijsheid (61% in het primair en 66% in het voortgezet onderwijs) (Tabel 3.7). Respectievelijk 40 en 34% acht de aandacht in de eigen lessen wel voldoende of ruim voldoende. Het verschil tussen primair en voortgezet onderwijs is niet significant.

Tabel 3.7 – Vindt u dat u in uw lessen voldoende aandacht besteedt aan mediawijsheid? (2017)

	Primair onderwijs	Voortgezet onderwijs
Veel te weinig	23%	25%
Iets te weinig	38%	41%
Voldoende	36%	30%
Ruim voldoende	4%	4%

Relatief veel onderwijsgeevenden weten niet of zij volgend schooljaar meer of minder aandacht aan mediawijsheid willen besteden in hun lessen: respectievelijk 39 en 33%. Ongeveer een kwart wil daar meer aandacht aan besteden (27% in het primair en 23% in het voortgezet onderwijs). Slechts een enkeling wil er minder aandacht aan besteden (Tabel 3.8). Het verschil (zonder de categorie 'dat weet ik niet' is significant).

Tabel 3.8 – Bent u van plan in het volgende schooljaar in uw lessen meer of minder aandacht te besteden aan mediawijsheid? (2017)

	Primair onderwijs	Voortgezet onderwijs
Minder	--	1%
Even veel	33%	43%
Meer	27%	23%
Dat weet ik niet	39%	33%

De verantwoordelijkheid voor mediaopvoeding ligt volgens de meerderheid van de onderwijsgeevenden bij school en ouders samen (respectievelijk 79 en 71%). Het verschil tussen 2010 en 2017 is significant in het voortgezet onderwijs, waar in 2017 meer docenten vinden dat de verantwoordelijkheid vooral bij de ouders ligt dan in 2010. Het verschil tussen primair en voortgezet onderwijs in 2017 is significant.

Tabel 3.9 – Bij wie ligt volgens u de verantwoordelijkheid voor mediaopvoeding (kinderen/jongeren leren om met media om te gaan)? (2010 en 2017)

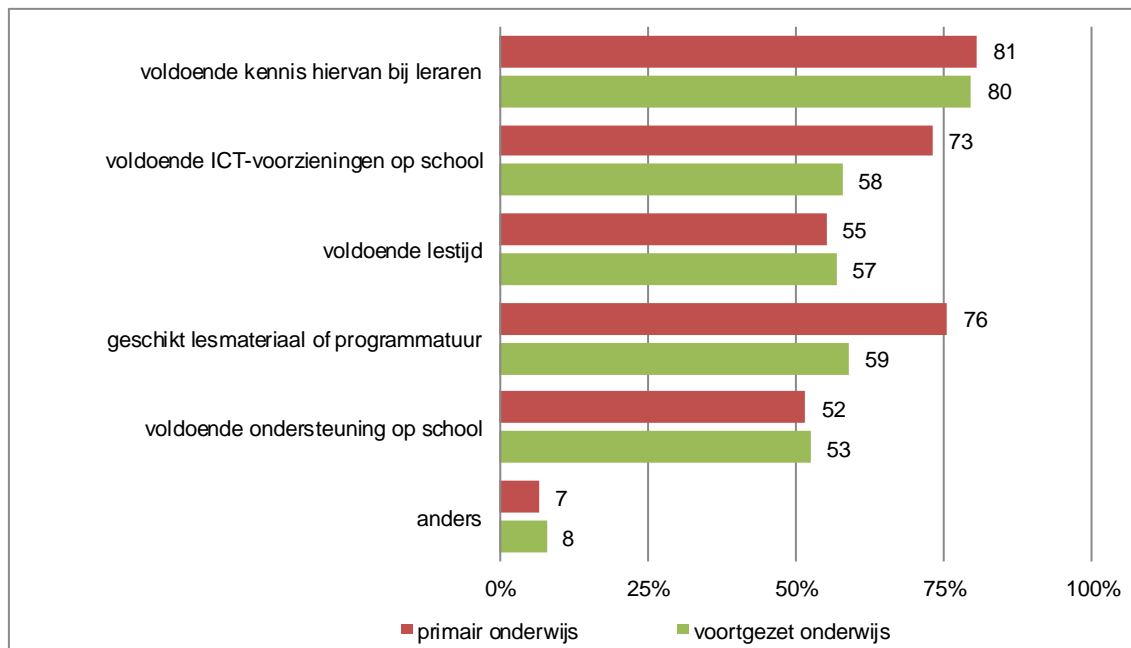
	Primair onderwijs		Voortgezet onderwijs	
	2010	2017	2010	2017
Vooraf bij ouders	18%	20%	22%	28%
Vooraf bij school	2%	1%	4%	1%
Bij school en ouders samen	81%	79%	75%	71%

3.5 Randvoorwaarden voor mediawijsheid

Het laatste onderdeel van de vragenlijst heeft betrekking op randvoorwaarden die nodig zijn om leerlingen mediawijsheid bij te brengen op school. Zowel in het primair als in het voortgezet onderwijs vinden leraren dat voldoende kennis hiervan bij leraren de belangrijkste randvoorwaarde

is (respectievelijk 81 en 80%). Op de tweede plaats komen geschikt lesmateriaal of programmatuur en voldoende ICT-voorzieningen op school. Beide randvoorwaarden worden in het primair onderwijs significant vaker genoemd dan in het voortgezet onderwijs. Ook voldoende lestijd en voldoende ondersteuning op school worden door ruim de helft van de leraren genoemd. In de categorie 'anders' noemt men vooral samenwerking met ouders (10 maal genoemd in het primair en 6 maal in het voortgezet onderwijs).

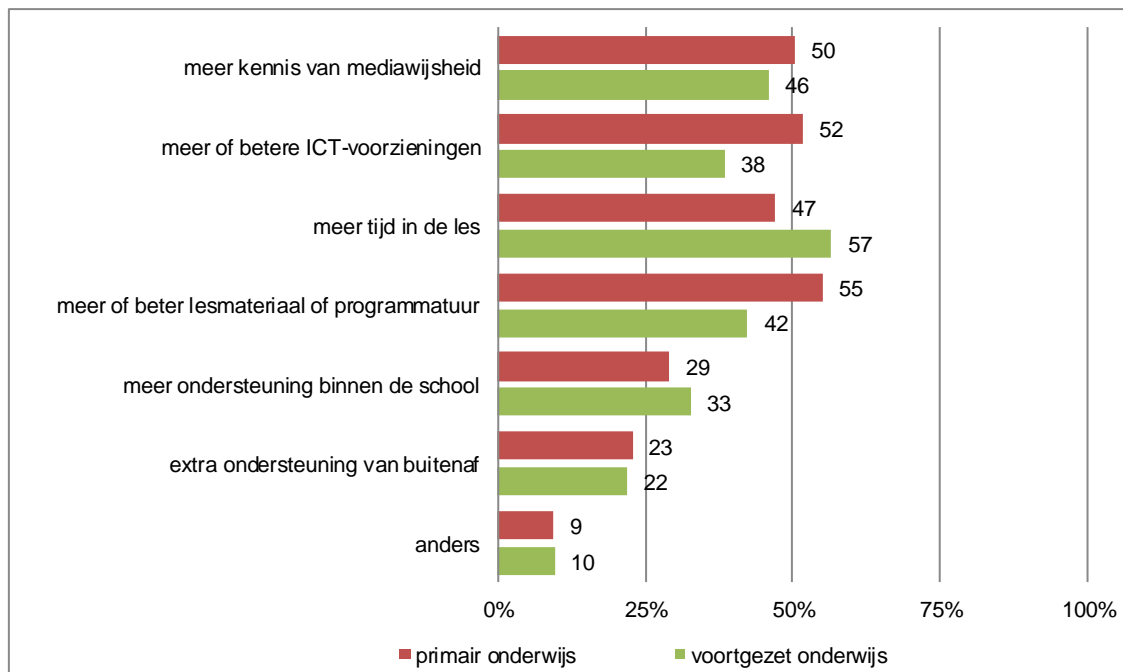
Figuur 3.12 – Wat is er volgens u voor leraren nodig om kinderen/jongeren mediawijsheid bij te brengen? (2017)

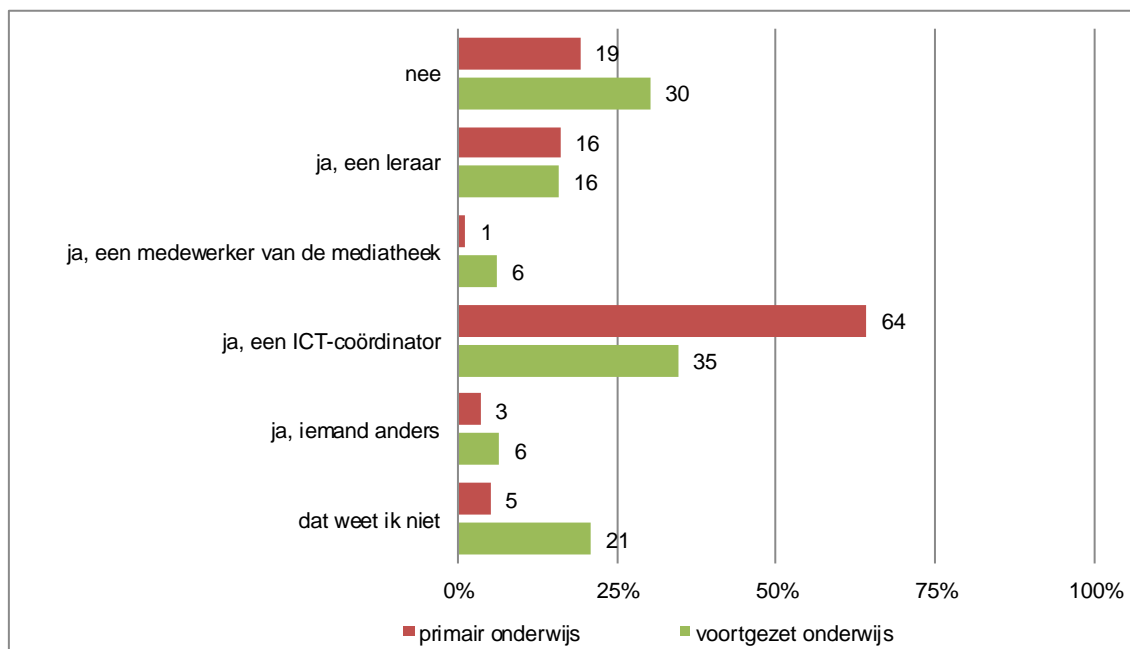
Uit de antwoorden op de vraag wat de respondenten zelf als leraar nodig hebben om meer aandacht in de les te kunnen besteden aan mediawijsheid (Figuur 3.13), blijkt dat docenten in het voortgezet onderwijs daar vooral meer tijd in de les voor nodig hebben (57%, tegenover 47% in het primair onderwijs), terwijl leerkrachten in het primair onderwijs vooral meer of beter lesmateriaal of meer of betere programmatuur wenselijk vinden (55%, tegenover 42% in het voortgezet onderwijs). Deze verschillen zijn significant. Ook significant is het verschil in behoefte aan meer of betere ICT-voorzieningen (52% in het primair onderwijs en 38% in het voortgezet onderwijs). Rond de helft (50% in het primair onderwijs en 46% in het voortgezet onderwijs) heeft behoefte aan meer kennis van mediawijsheid. In de categorie 'anders' noemt men vooral behoefte aan meer voorbereidingstijd of tijd buiten de lessen om (4 maal genoemd in het primair onderwijs en 5 maal in het voortgezet onderwijs).

Volgens 19% van de onderwijsgeevenden in het primair onderwijs en 30% in het voortgezet onderwijs is er op hun school niemand die aanspreekpunt is voor mediawijsheid (Figuur 3.14). In het primair onderwijs noemt 64% de ICT-coördinator als aanspreekpunt; in het voortgezet onderwijs is dat het geval bij 35%. Beide genoemde verschillen zijn significant. In de categorie 'anders' noemt men vooral de directeur of een ander lid van de directie (5 maal genoemd in het primair onderwijs en 4 maal in het voortgezet onderwijs) of een teamleider, afdelingsleider of coördinator (10 maal genoemd in het voortgezet onderwijs).

Figuur 3.13 – Wat heeft u zelf als leraar nodig om meer aandacht in uw les te kunnen besteden aan mediawijsheid? (2017)

Figuur 3.14 – Is er iemand op uw school die aanspreekpunt is voor mediawijsheid / sociale media / digitale geletterdheid? (2017)

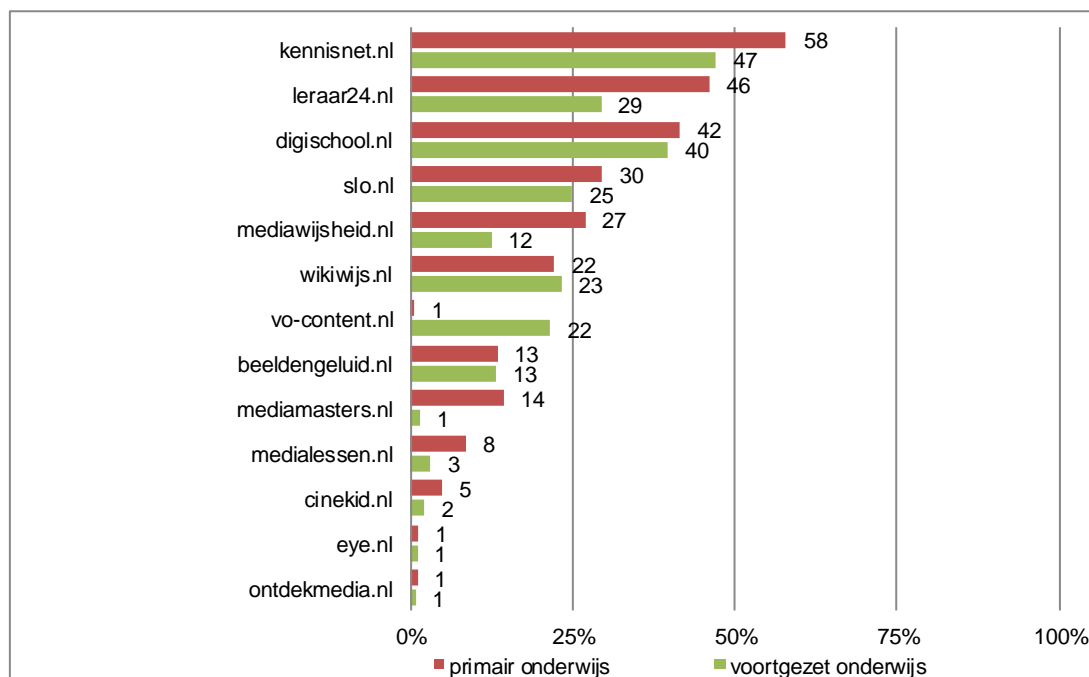
Ongeveer een derde (31% in het primair onderwijs en 33% in het voortgezet onderwijs) vindt het moeilijk om aan lesmateriaal te komen dat geschikt is om in de les aandacht te besteden aan mediawijsheid (Tabel 3.10). Respectievelijk 42% en 34% vindt dat eenvoudig. Het verschil tussen primair en voortgezet onderwijs is niet significant, als de groep die het niet weet buiten beschouwing wordt gelaten.

Tabel 3.10 – Vindt u het eenvoudig om aan lesmateriaal te komen waarmee u verschillende aspecten van mediawijsheid in de klas aan bod kunt laten komen? (2017)

	Primair onderwijs	Voortgezet onderwijs
Dat is erg moeilijk	5%	6%
Dat is tamelijk moeilijk	26%	27%
Dat is tamelijk eenvoudig	35%	27%
Dat is erg eenvoudig	7%	7%
Dat weet ik niet	27%	33%

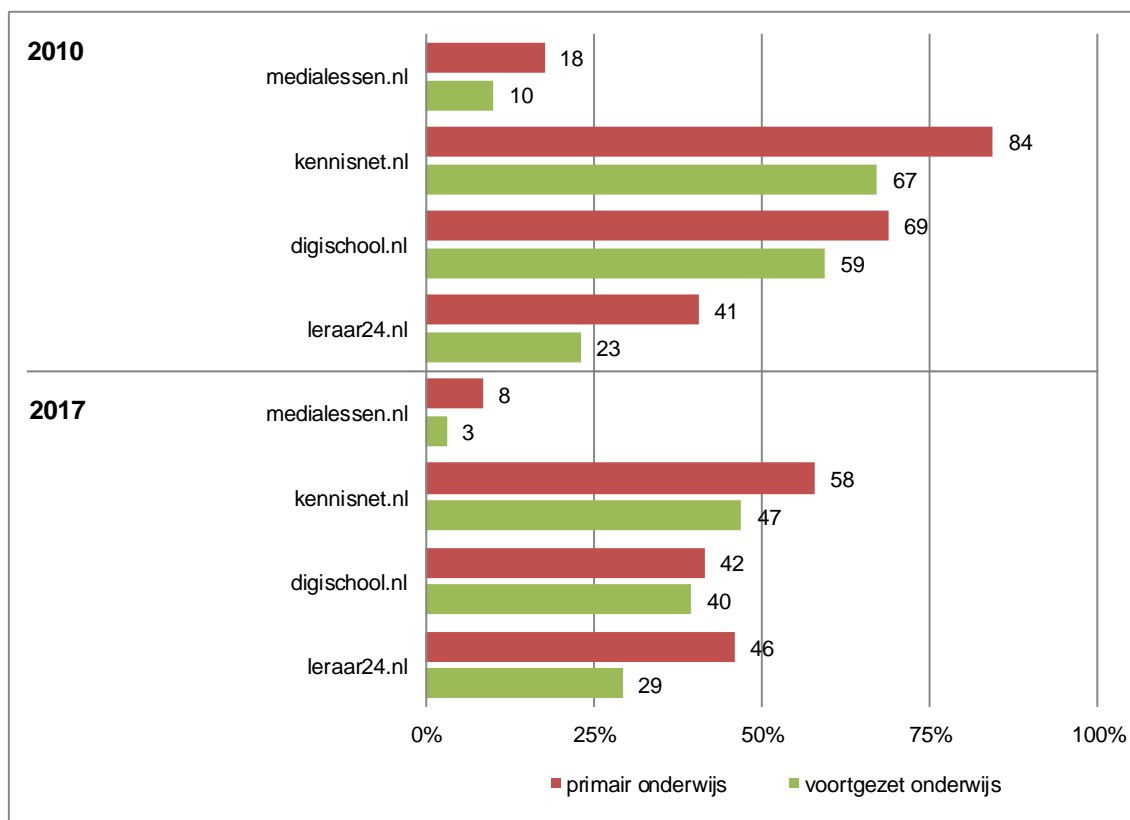
Lesmateriaal of informatie over mediawijsheid halen onderwijsgeevenden vooral van de websites kennisnet.nl, gevolgd door digischool.nl en leraar24.nl (Figuur 3.15). De vergelijking tussen 2010 en 2017 voor deze websites en voor medialessen.nl wijst op een aanzienlijke terugloop in gebruik bij drie van de vier websites. Alleen leraar24.nl wordt in 2017 meer gebruikt dan in 2010 (Figuur 3.16).⁴

Figuur 3.15 – Maakt u wel eens gebruik van lesmateriaal of informatie over mediawijsheid van onderstaande websites? (2017)

4 Daarbij moet worden aangetekend dat de antwoordmogelijkheden in 2017 verschillen van die in 2010. In 2010 is gebruik gemaakt van vijfpuntsschalen (van 'nooit' tot 'heel vaak'); in 2017 is gevraagd of de websites wel eens worden gebruikt.

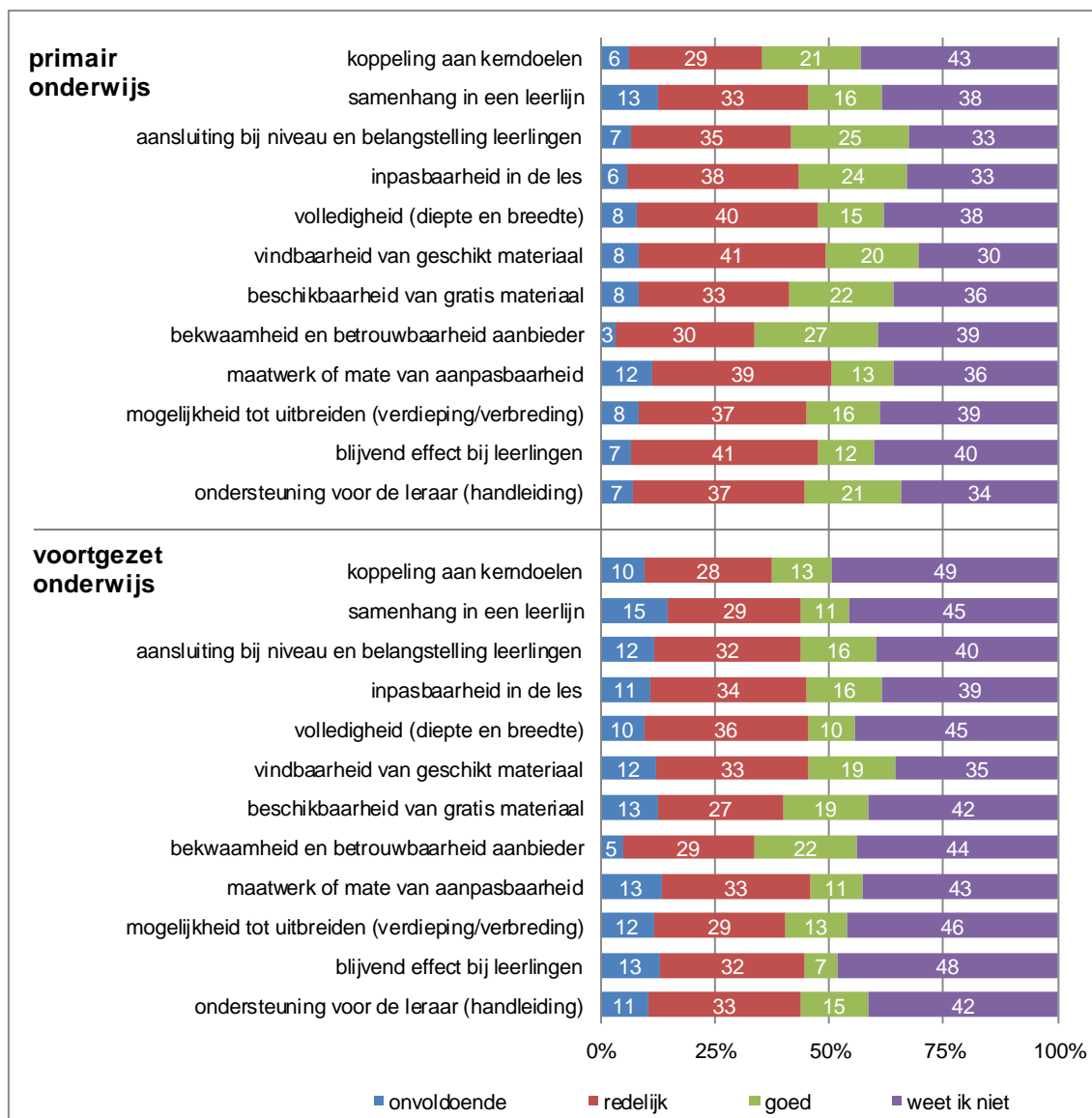
Figuur 3.16 – Idem, vergelijking van 2017 met identieke vragen uit 2010

Figuur 3.17 toont de resultaten van de vraag naar de kwaliteit en beschikbaarheid van het lesmateriaal op het gebied van mediawijsheid dat online wordt aangeboden. Daarbij valt op dat veel onderwijsgeevenden – een derde tot de helft – de antwoordmogelijkheid ‘dat weet ik niet’ gebruiken. De onderwijsgeevenden die wel een oordeel geven, zijn het meest positief over de bekwaamheid en betrouwbaarheid van de aanbieder. Dat geldt zowel in het primair als in het voortgezet onderwijs. In het primair onderwijs is de laagste waardering voor maatwerk of mate van aanpasbaarheid, terwijl in het voortgezet onderwijs de laagste waardering wordt gegeven aan het blijvend effect bij leerlingen. In verband met het grote aandeel ‘dat weet ik niet’ zijn de verschillen tussen primair en voortgezet onderwijs niet getoetst.

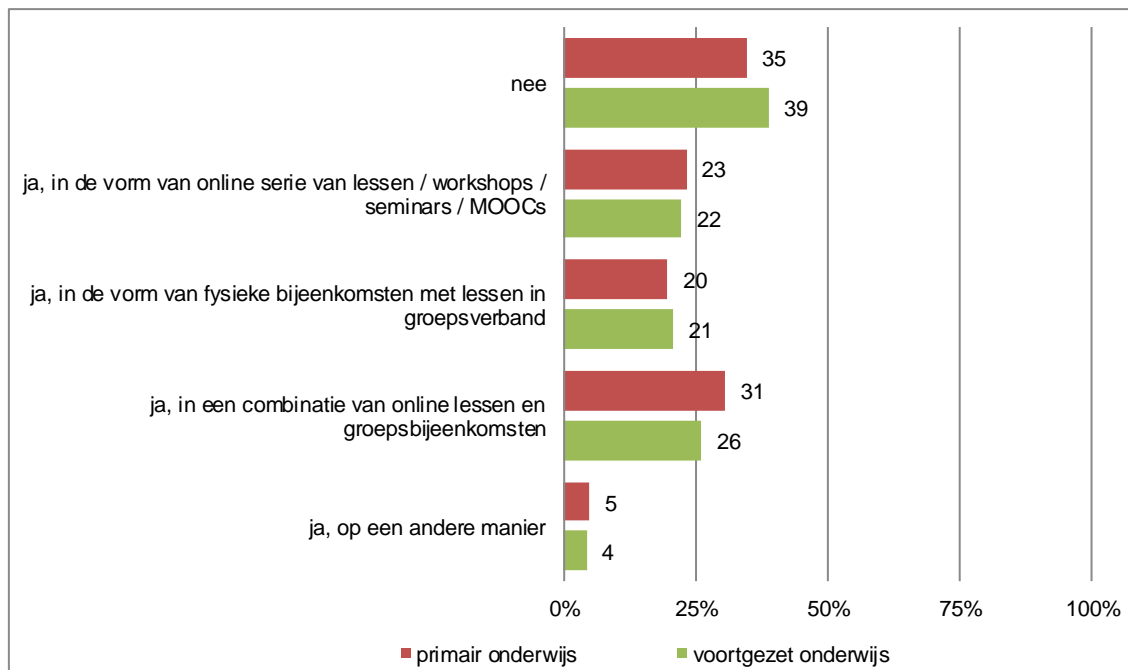
Figuur 3.18 betreft de behoefte van de onderwijsgeevenden aan na- of bijscholing op het gebied van mediawijsheid. In het primair onderwijs geeft 35% aan daaraan geen behoefte te hebben. In het voortgezet onderwijs is dat het geval bij 39%. Bij de voorkeuren voor bepaalde activiteiten zijn er nauwelijks verschillen tussen leerkrachten in het primair onderwijs en docenten in het voortgezet onderwijs. Er is een lichte voorkeur voor een combinatie van online lessen en groepsbijeenkomsten (31% in het primair onderwijs en 26% in het voortgezet onderwijs), gevolgd door een online serie van lessen, workshops, seminars of MOOCs (respectievelijk 23 en 22%) en fysieke bijeenkomsten met lessen in groepsverband (respectievelijk 20 en 21%). In de categorie ‘op een andere manier’ noemt men vooral teambijeenkomsten of studiedagen (10 maal genoemd in het primair onderwijs en 7 maal in het voortgezet onderwijs),

Figuur 3.17 – Wat vindt u van de kwaliteit en beschikbaarheid van het lesmateriaal op het gebied van mediawijsheid dat online en offline wordt aangeboden? (2017)

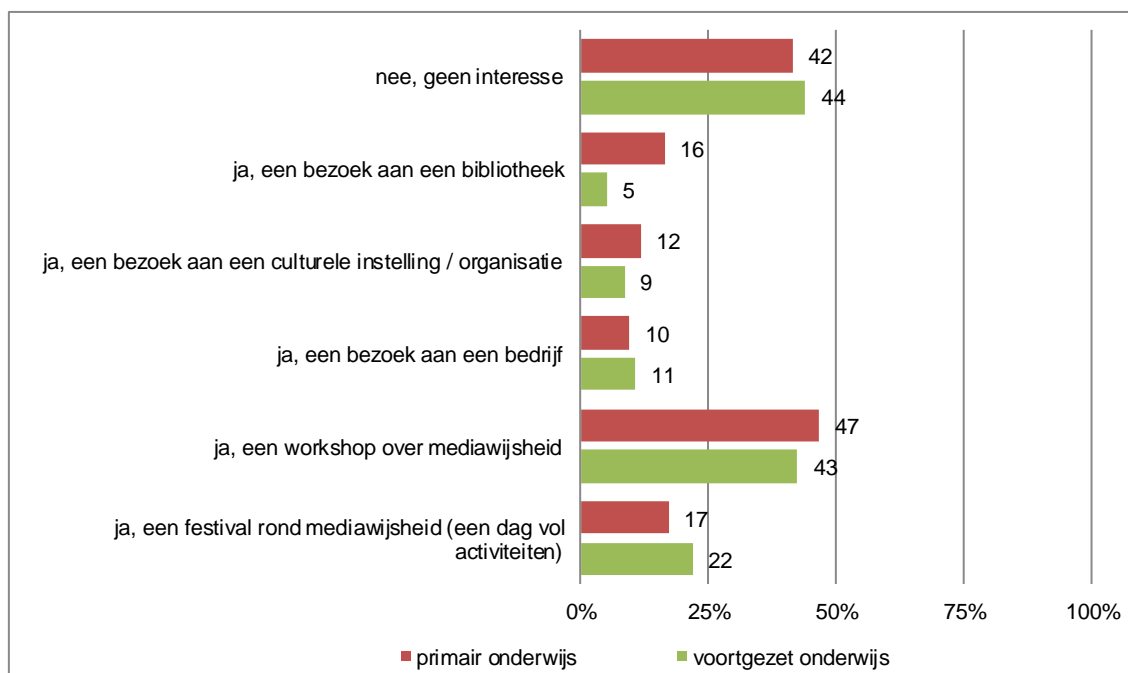

Figuur 3.19, tot slot, toont de resultaten van de vraag of de geënquêteerden interesse hebben in het buiten school met hun groep of mentorklas volgen van activiteiten gericht op mediawijsheid. Een groep van substantiële omvang (42% in het primair onderwijs en 44% in het voortgezet onderwijs) heeft daaraan geen behoefte. Degenen die wel geïnteresseerd zijn in een activiteit op dat gebied, geven vooral de voorkeur aan het met hun leerlingen volgen van een workshop over mediawijsheid (47% in het primair onderwijs en 43% in het voortgezet onderwijs). Minder belangstelling is er voor een festival rond mediawijsheid (respectievelijk 17 en 22%) en nog minder aan een bezoek aan een bibliotheek, culturele instelling of organisatie of een bedrijf.

Figuur 3.18 – Heeft u als leraar behoefte aan na- of bijscholing op het gebied van mediawijsheid? (2017)

Figuur 3.19 – Heeft u interesse in het buiten school met uw groep of mentorklas volgen van een of meer van de volgende activiteiten in verband met mediawijsheid? (2017)

4 Conclusies

4.1 Gebruik van ICT in het onderwijs

Van de leerkrachten in het primair onderwijs maakt 35% nooit of slechts af en toe gebruik van ICT-hulpmiddelen in de les, terwijl 37% daar vaak of heel vaak gebruik van maakt. Dit is significant minder dan in 2010. In het voortgezet onderwijs wordt significant minder gebruik van ICT-hulpmiddelen gemaakt in de les dan in het primair onderwijs. Bijna de helft (47%) van de docenten geeft aan nooit of af en toe gebruik van ICT te maken in de les, terwijl 30% dat vaak of heel vaak doet. Dit is vergelijkbaar met de situatie in 2010.

In het voortgezet onderwijs krijgen leerlingen significant meer opdrachten die zij thuis met behulp van internet of andere online media moeten uitvoeren dan in het primair onderwijs. In het primair onderwijs geeft 42% van de leerkrachten nooit dergelijke opdrachten, terwijl 17% hun leerlingen tamelijk vaak tot heel vaak opdrachten geeft om thuis met gebruik van internet uit te voeren. In het voortgezet onderwijs doet 13% dat nooit en 40% tamelijk tot heel vaak. Ook hier is de situatie vergelijkbaar met die in 2010. In het voortgezet onderwijs gaat het vooral om het maken van opdrachten of oefeningen bij de methode, gevolgd door werkstukken en spreekbeurten of presentaties. In het primair onderwijs worden spreekbeurten of presentaties het meest genoemd, gevolgd door opdrachten of oefeningen bij de methode. In vergelijking met 2010 krijgen leerlingen in het primair onderwijs significant minder vaak opdracht om thuis internet te gebruiken voor het maken van een werkstuk en vaker opdracht om thuis te werken aan opdrachten of oefeningen bij de methode. In het voortgezet onderwijs is er ten opzichte van 2010 een significante daling te zien in het gebruik van internet thuis voor het maken van werkstukken.

4.2 Mediawijsheid van leerlingen

Docenten in het voortgezet onderwijs oordelen significant positiever over de mediawijsheid van hun leerlingen dan leerkrachten in het primair onderwijs. De verschillen in inschatting tussen 2010 en 2017 zijn niet groot. In het basisonderwijs wordt bij elk van de zes voorgelegde vaardigheden aangegeven dat hooguit sommige leerlingen op dat punt voldoende vaardig zijn. In het voortgezet onderwijs komt het nauwelijks voor dat niemand volgens de docent de desbetreffende vaardigheid beheerst. De docenten zijn vooral kritisch over de mate waarin leerlingen de risico's van het gebruik van internet zien en zich daartegen wapenen en over de vaardigheid in het zoeken en beoordelen van informatie.

Als leerlingen tekortschieten op het gebied van mediawijsheid, dan komt dat volgens de onderwijsgevendenden vooral doordat ouders te weinig mediaopvoeding geven (58% in het primair onderwijs en 66% in het voortgezet onderwijs). Daarnaast worden verkeerd gebruik van internet (38% in het primair onderwijs en 58% in het voortgezet onderwijs) en te veel gebruik van het internet of andere online media thuis relatief vaak genoemd (respectievelijk 26% en 44%). Volgens 24% van de leerkrachten in het primair onderwijs en 36% van de docenten in het voortgezet onderwijs is te weinig aandacht voor mediawijsheid op school een van de oorzaken van het tekortschieten van leerlingen op dit gebied.

4.3 Aandacht voor risico's van internet

Bij alle zes risico's van internetgebruik die in de vragenlijst zijn voorgelegd, zien de docenten in het voortgezet onderwijs significant meer gevaar dan de leerkrachten in het basisonderwijs. Zo vindt 76% van de docenten het risico op digitaal pesten groot en 71% vindt het risico groot dat leerlingen beschadigende foto's of filmpjes van elkaar verspreiden. Verder ziet 59% een groot risico dat leerlingen het slachtoffer worden van ongewenste intimiteiten via internet / sociale media en 57% vindt het risico groot dat misbruik van de persoonlijke gegevens van hun leerlingen wordt gemaakt. Bijna de helft vindt het risico groot dat leerlingen gehackt worden. In het primair onderwijs vinden leerkrachten het risico van digitaal pesten het grootst; 47% ziet daarin een groot risico. Op de tweede plaats volgt het gevaar van ongewenste intimiteiten via internet / sociale media, dat volgens 42% groot is.

Op preventief gebied noemen onderwijsgeevenden vooral een pestprotocol waarin aandacht wordt besteed aan digitaal pesten (70% in het primair onderwijs en 79% in het voortgezet onderwijs). Een dergelijk protocol is er in 2017 significant vaker dan in 2010. Het voortgezet onderwijs beschikt significant vaker over een dergelijk protocol dan het primair onderwijs. Ook is er in het voortgezet onderwijs, in vergelijking met het primair onderwijs, significant meer aandacht in mentorgesprekken voor digitaal pesten en is hiervoor minder aandacht in de les.

4.4 Aandacht op school voor mediawijsheid

Volgens 76% van de onderwijsgeevenden in het primair onderwijs en 62% in het voortgezet onderwijs wordt in het beleid van de school aandacht besteed aan mediawijsheid. Het percentage dat aangeeft dat mediawijsheid onderdeel uitmaakt van het curriculum van de school, is lager: 52% in het primair onderwijs en 38% in het voortgezet onderwijs. Het verschil tussen primair en voortgezet onderwijs is significant. Bovendien maakt mediawijsheid in 2017 in significant meer scholen voor primair onderwijs deel uit van het curriculum dan in 2010. In het voortgezet onderwijs is er op dit punt geen significant verschil tussen 2017 en 2010.

De meerderheid van de respondenten, 84% in het primair en 76% in het voortgezet onderwijs, vindt het belangrijk of zeer belangrijk dat er op hun school aandacht wordt besteed aan mediawijsheid. Het verschil tussen primair en voortgezet onderwijs is significant. Aandacht voor mediawijsheid vindt men vooral belangrijk met het oog op het voorkomen van risico's (84% in het primair en 86% in het voortgezet onderwijs), volwaardig meedoen in de samenleving (respectievelijk 62% en 53%) en goed burgerschap (de helft). Aandacht voor mediawijsheid met het oog op het volwaardig meedoen van de leerlingen in de samenleving wordt in het primair onderwijs van significant meer belang gevonden dan in het voortgezet onderwijs.

In het primair onderwijs wordt vooral in reguliere lessen en via opdrachten of werkstukken aandacht besteed aan mediawijsheid (respectievelijk 67% en 65%). In het voortgezet onderwijs gebeurt dat vooral in mentorlessen en in mindere mate in reguliere lessen (respectievelijk 77% en 55%). Deze verschillen tussen primair en voortgezet onderwijs zijn significant. In vergelijking met 2010 is er zowel in het primair als in het voortgezet onderwijs significant minder aandacht voor mediawijsheid via opdrachten/werkstukken en meer aandacht in mentorlessen. In het primair onderwijs is er bovendien significant vaker aandacht voor mediawijsheid in reguliere lessen en in vakoverschrijdende lessen dan in 2010.

Zowel in het primair als in het voortgezet onderwijs wordt het voorkomen van pesten het belangrijkste aspect van mediawijsheid genoemd waaraan op school aandacht moet worden besteed, terwijl het maken en bewerken van digitale content het minst belangrijk wordt gevonden. Relatief veel belang wordt ook gehecht aan aandacht voor omgangsvormen bij sociale media en internet, veilig internetten, zoeken en beoordelen van informatie en privacy. De gemiddelde scores zijn bij veel aspecten in het voortgezet onderwijs significant lager dan in het primair onderwijs.

Gemiddeld besteden onderwijsgeevenden in het primair onderwijs ruim 16 klokuren per jaar per groep aan mediawijsheid. In het voortgezet onderwijs besteden de geënquêteerde onderwijsgeevenden per klas gemiddeld ruim 9 klokuren per jaar aan mediawijsheid. De meerderheid van de onderwijsgeevenden, 61% in het primair en 66% in het voortgezet onderwijs, is van mening dat zij in hun lessen te weinig aandacht besteden aan mediawijsheid. Ongeveer een kwart wil volgend schooljaar meer aandacht aan mediawijsheid besteden.

De verantwoordelijkheid voor mediaopvoeding ligt volgens ongeveer driekwart van de onderwijsgeevenden bij school en ouders samen (79% in het primair en 71% in het voortgezet onderwijs). Het verschil tussen primair en voortgezet onderwijs is significant. In het voortgezet onderwijs is de groep die van mening is dat de verantwoordelijkheid vooral bij de ouders ligt in 2017 significant groter dan in 2010.

4.5 Randvoorwaarden voor mediawijsheid

Vier van de vijf onderwijsgeevenden vinden voldoende kennis van mediawijsheid bij leraren de belangrijkste randvoorwaarde om de leerlingen op school mediawijsheid bij te brengen. Op de tweede plaats komen geschikt lesmateriaal of programmatuur en voldoende ICT-voorzieningen op school, beide significant vaker genoemd in het primair onderwijs dan in het voortgezet onderwijs. De helft noemt voldoende lestijd en voldoende ondersteuning op school als belangrijke randvoorwaarde.

Om zelf leerlingen mediawijsheid bij te brengen, vinden docenten in het voortgezet onderwijs dat zij vooral meer tijd in de les nodig hebben (57%, tegenover 47% in het primair onderwijs), terwijl leerkrachten in het primair onderwijs vooral meer of beter lesmateriaal of meer of betere programmatuur wenselijk vinden (55%, tegenover 42% in het voortgezet onderwijs). Ook noemt men meer of betere ICT-voorzieningen (52% in het primair onderwijs en 38% in het voortgezet onderwijs). De genoemde verschillen zijn significant. Rond de helft van de respondenten heeft behoefte aan meer kennis van mediawijsheid.

Volgens 19% van de respondenten in het primair onderwijs en 30% in het voortgezet onderwijs is er op hun school niemand die aanspreekpunt is voor mediawijsheid. In het primair onderwijs is voor 64% de ICT-coördinator het aanspreekpunt; in het voortgezet onderwijs is dat het geval bij 35%.

Een derde van de onderwijsgeevenden vindt het moeilijk om aan lesmateriaal te komen dat geschikt is om in de les aandacht te besteden aan mediawijsheid; 42% in het primair onderwijs en 34% in het voortgezet onderwijs vindt dat eenvoudig. Men haalt lesmateriaal of informatie over mediawijsheid vooral van de website kennisnet.nl, gevolgd door digischool.nl en leraar24.nl. In

2017 worden kennisnet.nl, digischool.nl en medialessen.nl minder vaak als gebruikte bron genoemd dan in 2010, terwijl leraar24.nl meer wordt gebruikt dan in 2010.

Een derde tot de helft van de onderwijsgeevenden kan geen oordeel geven over de kwaliteit en beschikbaarheid van het lesmateriaal op het gebied van mediawijsheid dat online wordt aangeboden. Degenen die wel een oordeel geven, zijn het meest positief over de bekwaamheid en betrouwbaarheid van de aanbieder. In het primair onderwijs is men het meest kritisch over de vraag of het lesmateriaal maatwerk biedt of aanpasbaar is, terwijl in het voortgezet onderwijs de laagste waardering wordt gegeven aan het blijvend effect bij leerlingen.

In het primair onderwijs heeft 35% van de respondenten geen behoefte aan na- of bijscholing op het gebied van mediawijsheid; in het voortgezet onderwijs geldt dat voor 39%. Bij degenen die wel behoefte aan scholing hebben, is er een lichte voorkeur voor een combinatie van online lessen en groepsbijeenkomsten (31% in het primair onderwijs en 26% in het voortgezet onderwijs). Minder belangstelling is er voor een online serie van lessen, workshops, seminars of MOOCs (respectievelijk 23 en 22%) en voor fysieke bijeenkomsten met lessen in groepsverband (respectievelijk 20 en 21%).

Ruim twee vijfde van de onderwijsgeevenden (42% in het primair onderwijs en 44% in het voortgezet onderwijs) heeft geen belangstelling voor het buiten school met hun groep of mentorklas volgen van activiteiten gericht op mediawijsheid. Degenen die daarin wel geïnteresseerd zijn, geven vooral de voorkeur aan het met hun leerlingen volgen van een workshop over mediawijsheid (47% in het primair onderwijs en 43% in het voortgezet onderwijs). Minder belangstelling is er voor bezoek aan een festival rond mediawijsheid en nog minder voor een bezoek aan een bibliotheek, culturele instelling of organisatie of een bedrijf.